

Brüssel, 10. detsember 2019
(OR. en)

14945/19

SOC 794
EMPL 605
EDUC 477
JEUN 145

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	14646/19
Teema:	Kaasavad tööturud: tööturul haavatavas olukorras olevate inimeste tööhõive parandamine – Nõukogu järelused

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud teemat käsitlevad nõukogu järelused, mis võeti vastu tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu istungil 10. detsembril 2019.

**Nõukogu järeldused kaasavate tööturgude kohta:
tööturul haavatavas olukorras olevate inimeste tööhõive parandamine**

Euroopa Liidu Nõukogu

TUNNISTAB, ET:

1. kõikide inimeste tööhõivevõimaluste parandamine on üks Euroopa Liidu tunnustatud eesmärkidest¹. Samuti rõhutatakse Euroopa sotsiaalõiguste sambas kõigi õigust abile, et parandada tööhõive või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise väljavaateid ja juurdepääsu tööturule. Lisaks on ELi töötajad kaitstud diskrimineerimise eest usutunnistuse või veendumuste, vanuse, soo, seksuaalse sättumuse, puude, rassilise või etnilise päritolu alusel. Samuti sisaldavad teatud ELi õigusaktid klausleid soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise kohta;
2. töjõupuudus, eelkõige kvalifitseeritud töjõu puudus, avaldab negatiivset mõju majanduskasvule, tootlikkusele ja Euroopa konkurentsivõimele. Seetõttu on oluline kaaluda, kuidas parandada nende inimeste tööhõivet, kes on praegu tööturult eemal või kes ei suuda oma potentsiaali ära kasutada töökeskkonnas valitseva erilise ebasoodsa olukorra või takistuste, näiteks ligipääsetavuse puudumise tõttu. Tööturul haavatavas olukorras olevad inimesed on sageli alakasutatud ressurss; nende integreerimine tööturule on oluline viis saavutada kõrgem üldine tööhõive määr, sotsiaalne sidusus ja kaasatus;

¹ Konsolideeritud Euroopa Liidu leping, I jaotis, artikli 3 lõige 3, ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta, II jaotis, artikkel 15.

3. tööhõive annab sissetuleku ja loob erilise sotsiaalse rolli töötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana. Teatud inimrühmad on tööturul endiselt haavatavas olukorras. Erilisi väljakutseid põhjustavad näiteks puuetega inimeste, vanemaealiste töötajate, madala kvalifikatsiooniga ja pikaajaliste töötute, noorte, eelkõige mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (NEET-noored), hoolduskohustustega inimeste, romade ja rändetaustaga inimeste, eelkõige liikmesriikides seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike osalemine ja kaasamine. Samuti on erilisi probleeme seoses püsiva soolise ebavõrdsusega tööturul ja raskustega, millega seisavad silmitsi maapiirkondades elavad haavatavad inimesed;
4. tööturul haavatavas olukorras olevate inimeste ja eelkõige puuetega inimeste jaoks on eriti oluline ligipääs tööturule ja osalemine tööturul. Ilma sellise ligipääsu ja osalemiseta võivad nad puueteta inimestega või tööturul paremas positsioonis olevate inimestega võrreldes kogeda suuremat sotsiaalset eraldatust, häbimärgistamist ja rahalist koormust. Lisaks suurendab ebasoodsate tegurite kuhjumine veelgi pikaajalise töötuse, tööturult kõrvalejäämise või tööturult lahkumise ohtu;
5. puuetega inimeste osas kohustab puuetega inimeste õiguste konventsiooni² (millega EL ja kõik liikmesriigid on ühinenud) artikkel 27 osalisriike kaitsma ja edendama õigust tööle, muu hulgas luues ja pakkudes töövõimalusi mis tahes vormis, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise võimalusi. Euroopa sotsiaalõiguste samba 17. põhimõtte kohaselt on puuetega inimestel „õigus sissetulekutoetusele, mis tagab neile väärrika elu, teenustele, mis võimaldavad neil osaleda tööturul ja ühiskonnaelus, ning nende vajadustele kohandatud töökeskkonnale“. Lisaks peaksid liikmesriigid kooskõlas puuetega inimeste konventsiooni artikliga 28 võtma meetmeid, et kaitsta ja edendada puuetega inimeste õigust sotsiaalkaitsele,

² Puuetega inimeste õiguste konventsioon ja selle fakultatiivprotokoll (A/RES/61/106), mis võeti vastu 13. detsembril 2006.

RÕHUTAB, et:

6. kuna tööturul haavatavas olukorras olevate inimeste probleemid on erinevad, on vaja aktiivset kaasamist hõlmavat lähenemisviisi, milles tuuakse esile soolist võrdõiguslikkust arvesse võtvaid vajaduspõhiseid meetmeid. Oluline on pakkuda mitmeid valdkondi ja kutsealasid hõlmavaid teenuseid, millega tagatakse juurdepääs mitmesugustele kvaliteetsetele, taskukohastele ja kättesaadavatele tööhõive-, tervishoiu- ja sotsiaalteenustele, sealhulgas eluasemele, lapsehoiule, sotsiaalkaitsele ja toetatud tööhõivele. Puuetega inimestele osutatavate teenuste puhul tuleks tähelepanu pöörata ligipääsetavuse ja mõistlike abinõudega seotud küsimustele³. Samuti on vaja juhendamist ja stiimuleid, et võimaldada elukestvas õppes osalemist. Lisaks on oluline keskenduda ennetavatele lähenemisviisidele, sealhulgas varajase hoiatamise süsteemidele. Eelkõige on sellistel avaliku sektori asutustel nagu sotsiaalteenuste osutajad ja avalikud tööturuasutused keskne roll varakult individuaalse ja tervikliku toetuse pakkumisel;
7. ühtsed kontaktpunktid koos tööturult enim tõrjututele suunatud teavitustegevusega on olulised kõigi jaoks. Tõhus koordineerimine eeldab teabe jagamist ja tõhustatud koostööd eri talituste, eelkõige tööhõive- ja sotsiaalteenuste osutajate ning teiste osalejate, eelkõige kodanikuühiskonna ning vajaduse korral tööturu osapoolte ja haridusasutuste vahel;

³ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ artiklis 5 on sätestatud, et tööandjad võtavad vajaduse korral asjakohaseid meetmeid, et võimaldada puuetega inimesel tööle pääseda, töös osaleda või edeneda või saada koolitust, kui sellised meetmed ei põhjusta tööandjale ebaproportsionaalselt suurt koormust.

8. pidevalt muutuvus töömaailmas on eriti oluline juurdepääs kvaliteetsele elukestvale õppele, sealhulgas valdkondades, milles on töökohtade loomise potentsiaali. Tööandjatel on oluline roll oma töötajate, sealhulgas haavatavas olukorras olevate isikute oskuste täiendamisel ja ümberõppel. Tööturul haavatavas olukorras olevatel inimestel tööturule pääsemist hõlbustavad tõhusad meetmed võiksid hõlmata olemasolevate oskuste hindamist, oskuste täiendamise ja ümberõppe vajaduste kindlakstegemist, olemasolevate teadmiste ja oskuste tunnustamise ja valideerimise tõhustamist, karjäärialast suunamist ja nõustamist ning kutsealase rehabilitatsiooni ja mõistlike abinõude pakkumist puuetega inimestele. Lisaks võib olla mõne haavatavas olukorras oleva inimese jaoks tõhusaks vahendiks sihipärane ettevõtluskoolitus ja starditoetus. Samuti tasub kaaluda tööle asumist soodustavaid rahalisi stiimuleid ja toetuste pärssiva mõju kaotamist;
9. tööandjad võivad tööturul haavatavas olukorras olevate inimeste töölevõtmisel saada abi ja toetust näiteks teadlikkuse suurendamise, töökoha kohandamise vajaduste kindlakstegemise, ligipääsu ja mõistlike abinõude tagamise alaste nõuannete ning värbamisjärgsete tugiteenuste pakkumise kaudu. Erilist tähelepanu tuleks pöörata tugitehnoloogiate ja IT-lahenduste kättesaadavusele ja neile ligipääsu tagamisele. Tasub kaaluda maksusoodustusi, sealhulgas värbamistoetusi. Sellise positiivse töökultuuri edendamine, mis soodustab kaasavaid tavasid, sealhulgas mittediskrimineerivaid ja kaasavaid värbamisprotsesse, ning mis pakub toetust ja koolitust mitmekesisuse alaste oskuste alal, võib parandada ebasoodsas olukorras olevate inimeste võimalusi;

10. uue tehnoloogia, digitaliseerimise ja töömaailmas üldiselt toimuvate muutuste potentsiaal peaks kasu tooma kõigile. Tuleks kehtestada meetmed olemasoleva ebavõrdsuse kaotamiseks. Oluline on kindlaks teha, kuidas digitaliseerimine mõjutab tööturul haavatavas olukorras olevaid töötajaid ja tööotsijaid, sealhulgas nende võimalusi oskuste täiendamiseks ja ümberõppeks, pidades silmas soolise aspekti mõju tööhõivele. Uutel tehnoloogiatel, sealhulgas tehisintellekti kasutamisel on puuetega inimeste jaoks suur potentsiaal, eeldusel et need on ligipääsetavad, taskukohased, puuetega inimesi kaasavad ega põhjusta diskrimineerivaid tavasid;
11. töökoormuse, töögraafiku ja töö asukoha osas paindlikkust võimaldavad töövormid, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine, võivad võimaldada puude ja igapäevaelu paremat ühitamist. Lisaks võidakse tööturul haavatavas olukorras olevatele inimestele uusi töövõimalusi luua platvormi- ja juhutöömajanduse kaudu. Nende võimaluste täielikuks ärakasutamiseks tuleks siiski tagada nii töökohtade kvaliteet ja kestlikkus kui ka ligipääsetavus koos asjakohase tööhõivekaitsega;
12. sotsiaalmajandus ja eelkõige sotsiaalsed ettevõtted võivad olla eriti väärtuslikud, et toetada haavatavas olukorras olevaid inimesi, kes valmistuvad tööturul osalema või seda juba teevad. Sotsiaalsed ettevõtted võivad etendada olulist rolli kestlike töökohtade loomisel ja sotsiaalse integratsiooni hõlbustamisel. Lisaks töökohtadele võivad nad pakkuda oskuste täiendamist ja edendada kodanikuaktiivsust, suurendades seeläbi nende inimeste tööalast konkurentsivõimet tavaettevõtetes;
13. avaliku sektori asutused saavad suurendada erinevate tööturul haavatavas olukorras olevate inimrühmade tööhõivet, rakendades riigihankemenetlustes sotsiaalseid kaalutlusi ja eelkõige tööhõivekriteeriume;
14. ELi fondid, eelkõige Euroopa Sotsiaalfond, on väga olulised, et jõuda haavatavas olukorras olevate inimesteni ja neid aidata, pidades silmas nende kaasamist nii tööturule kui ka ühiskonda, näiteks sotsiaalse innovatsiooni edendamise ja mitmeid valdkondi hõlmavate algatuste rakendamise kaudu,

KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES, kooskõlas nende pädevustega ning võttes arvesse riiklikke olusid, austades samas tööturu osapoolte rolli ja autonoomiat:

15. jätkama sellise kaasava ja tervikliku tööhõive- ja sotsiaalpoliitika arendamist, milles pööratakse tähelepanu haavatavas olukorras olevatele inimestele, eesmärgiga hõlbustada nende sisenemist tööturule ja töökohtade säilitamist, ning aidata neil kohaneda tööturgude, sealhulgas piirkondlike, kohalike ja valdkondlike tööturgude muutuvate vajadustega. Sellega seoses tuleks erilist tähelepanu pöörata maapiirkondadele;
16. kavandama kõnealuseid poliitikameetmeid integreeritud viisil, võttes arvesse soolise võrdõiguslikkuse aspekti, ja viisil, mis keskendub varajasele sekkumisele, hoides seega ära tööturul juba niigi haavatavas olukorras olevate inimeste ebasoodsamasse olukorda sattumise. Edendama sissetulekute ja sotsiaalkaitse toetuste vastastikust mõju viisil, mis aitab inimesi välja mitteaktiivsusest ja muudab töötamise tasuvaks;
17. suurendama haavatavas olukorras olevatele inimeste, sealhulgas puuetega inimeste jaoks mitmeid valdkondi ja kutsealasid hõlmavate teenuste ja madala läve teenuste kättesaadavust. Need võiksid hõlmata ühtseid kontaktpunkte ja individuaalseid teenuseid, nagu töönõustamine, toetused ja asjakohased teenused tööandjatele. See nõuaks paremat koordineerimist ja tugevamaid partnerlusi eri osalejate, sealhulgas avalike ja erasektori tööturuasutuste, haridus- ja koolitusteenuste osutajate, tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutajate, kodanikuühiskonna, sealhulgas puuetega inimesi esindavate organisatsioonide, samuti tööandjate ja tööturu osapoolte vahel teavitustegevuses ning värbamiseelses ja -järgses etapis;
18. toetama tööturul haavatavas olukorras olevate inimestega, sealhulgas puuetega inimestega töötavate erinevate talituste suutlikkuse suurendamist ning soodustama erinevate poliitikameetmete katsetamist tööandjate, asjaomaste avalike teenuste osutajate, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja tööturu osapooltega;

19. suurendama jõupingutusi oskuste täiendamise meetmeid käsitleva soovitusel rakendamiseks ning edendama vajaduspõhist koolitust ja elukestvat karjäärialast suunamist ja nõustamist haavatavas olukorras olevate isikute jaoks, et hõlbustada pidevõpet, eelkõige töökohal. Pakkuma võimalusi ajakohastada tööturu jaoks olulisi oskusi, sealhulgas ettevõtlusalase karjääri võimalusi, ning edendama tööandjate osalemist oskuste täiendamises ja ümberõppes;
20. suurendama tööandjate teadlikkust ja töötama välja teenused, mis aitavad tööandjatel suurendada kvaliteetsete tööpakkumiste hulka ja täiendõppe võimalusi haavatavas olukorras olevate inimeste, eelkõige puuetega inimeste jaoks sealhulgas stiimulite, kohandatud tööülesannetega töökohtade loomise, mõistlike abinõude ja töökeskkonna ligipääsetavaks tegemise kaudu, kasutades näiteks tugitehnoloogiaid;
21. edendama kaasavamaid värbamisprotsesse ning püüdma parandada tööhõiveteenuseid ja töövahendust seda eesmärki silmas pidades. Andma vajaduse korral tööandjatele teavet olemasolevate rahaliste stiimulite kohta;
22. kasutama aktiivse kaasamise poliitika rakendamisel ja haavatavas olukorras olevate inimeste, sealhulgas puuetega inimeste tööturule integreerimise parandamisel täiel määral asjakohaseid ELi rahastamisvahendeid, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi,

KUTSUB LIIKMESRIIKE JA EUROOPA KOMISJONI ÜLES, koostöös nende vastavate pädevustega ning võttes arvesse riiklikke olusid ning austades tööturu osapoolte rolli ja autonoomiat:

23. kaaluma Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamise edendamisel, kuidas parandada tööturgude kaasavust ja tööturul haavatavas olukorras olevate inimeste olukorda, eesmärgiga parandada nende oskusi ja tööhõive väljavaateid teistega võrdsetel alustel ning seeläbi suurendada tööturul vajalike oskustega inimeste arvu;

24. kaasama tööturu osapooli ja kodanikuühiskonda paremini selliste poliitikameetmete ja strateegiate väljatöötamisse, kavandamisse ja rakendamisse, mille eesmärk on tagada haavatavas olukorras olevate inimeste, sealhulgas puuetega inimeste kestlik tööturule kaasamine;
25. tõstma kõigi, eelkõige tööandjate ja tööturuasutuste teadlikkust sellest, kuidas parandada tööturgude kaasavust ja ligipääsetavust, esitades näiteks positiivseid näiteid;
26. uurima uute tehnoloogiate ja uute töövormide, sealhulgas platvormitöö potentsiaali uute võimaluste loomisel haavatavas olukorras olevate inimeste kaasamiseks tööturule, võttes samal ajal arvesse töötingimuste kvaliteeti, tervist ja ohutust ning juurdepääsu piisavale sotsiaalkaitsele;
27. toetama sotsiaalsete ettevõtete arengut ja parandama nende raamtingimusi, sealhulgas vajaduse korral nende õiguskeskkonna ja rahastamisele juurdepääsuga seotud tingimusi, ning suurendama sotsiaalmajanduse nähtavust;
28. kaaluma täiendavaid ja positiivseid meetmeid, sealhulgas sotsiaalselt vastutustundlikke riigihankemenetlusi, et soodustada tööturul haavatavas olukorras olevate inimeste töölevõtmist;
29. parandama veelgi kõigi asjakohaste soovitude, sealhulgas tööturult tõrjutud isikute aktiivset kaasamist käsitleva soovitude ja pikaajaliste töötute tööturule integreerimist käsitleva soovitude rakendamist. Pöörama noortegarantii rakendamisel erilist tähelepanu ebasoodsa taustaga noorte, näiteks rändetaustaga, puuetega või hoolduskohustustega noorteni jõudmisele;

30. vajaduse korral parandama kooskõlas andmekaitsetsätetega andmete kogumist tööturul haavatavas olukorras olevate inimeste, eelkõige puuetega inimeste tööhõiveolukorra kohta⁴,

KUTSUB EUROOPA KOMISJONI ÜLES:

31. pöörama kõigis asjakohastes poliitikavaldkondades ja algatustes erilist tähelepanu tööturul haavatavas olukorras olevatele inimestele, sealhulgas puuetega inimestele, tuginedes olemasolevatele mehhanismidele, sealhulgas mistahes tulevaste Euroopa tööhõive ja majanduskasvu strateegiate ja Euroopa poolaasta ning erinevate rahastamisvahendite, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi raames;
32. jätkuvalt toetama vastastikust õpet ja heade tavade jagamist liikmesriikide vahel,

KUTSUB TÖÖHÕIVEKOMITEED JA SOTSIAALKAITSEKOMITEED ÜLES:

33. tegema koostööd Euroopa Komisjoniga, et parandada puuetega inimesi käsitlevate andmete kättesaadavust ja kasutama olemasolevat teavet haavatavas olukorras olevate inimeste tööhõive ja aktiivse kaasamise valdkonnas tehtavas töös, sealhulgas temaatilises järelevalves ja statistilises analüüsis, liigitades andmed soo ning võimaluse korral puude ja vanuserühmade kaupa;
34. jätkama vajaduse korral temaatilist ja riigipõhist mitmepoolset järelevalvet liikmesriikide tulemuste ja poliitikameetmete üle tööturul haavatavas olukorras olevate inimeste, sealhulgas puuetega inimeste valdkonnas.

⁴ ELi statistikas põhineb puude määratlus iseteatatud töövõimetusel ja sellest tulenevalt tegevustele avalduvatel piirangutel. Sellist määratlust on kasutatud tööjõu-uuringu alastes lisaküsimustikes, kuid mitte korrapärastes tööjõu-uuringutes. Põhjalike ja hiljutiste andmete puudumine piirab paljude reformide ja algatuste võrdlemist. Riiklikes uuringutes kasutatakse teistsuguseid määratlusi. Teatud andmed puude ja tööhõive kohta on kättesaadavad sissetulekuid ja elamistingimusi käsitleva statistika põhjal.

Viited**1. ELi institutsioonidevahelised dokumendid**

- Institutsioonide ühine teadaanne Euroopa sotsiaalõiguste samba kohta, allkirjastatud 17. novembril 2017 (13129/17).

2. Liidu õigusaktid

- Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust.
- Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel.
- Nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiiv 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes.
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta.

2. Nõukogu

- Nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitus noortegarantii loomise kohta (ELT C 120, 2013, lk 1).
- Nõukogu 15. veebruari 2016. aasta soovitus, mis käsitleb pikaajaliste töötute integreerimist tööturule (ELT C 67, 2016, lk 1).
- Nõukogu 19. detsembri 2016. aasta soovitus „Oskuste täiendamise meetmed: uued võimalused täiskasvanutele“ (ELT C 484, 2016, lk 1).
- Nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovitus, milles käsitletakse töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu sotsiaalkaitsele (ELT C 387, 2019, lk 1).

- Nõukogu järelused „Liikumine kaasavama tööturu suunas“, vastu võetud 9. märtsil 2015 (7017/15).
- Nõukogu järelused „Sotsiaalmajanduse kui Euroopa majandusliku ja sotsiaalse arengu olulise teguri edendamine“, vastu võetud 7. detsembril 2015 (15071/15).
- Nõukogu 16. juuni 2016. aasta järelused „Võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu: integreeritud lähenemisviis“ (10434/16).
- Nõukogu 16. juuni 2016. aasta järelused „Vastus komisjoni loetelule LGBTI-inimeste võrdõiguslikkuse edendamise tegevustest“ (10417/16).
- Nõukogu 15. juuni 2017. aasta järelused „Töötamise tasuvaks muutmise strateegiate väljatöötamine“ (9647/17).
- Nõukogu 24. oktoobri 2019. aasta järelused heaolumajanduse kohta (13171/19).

3. Euroopa Komisjon

- Komisjoni 3. oktoobri 2008. aasta soovitus 2008/867/EÜ tööturult tõrjutud isikute aktiivse kaasamise kohta.
- Teatis „Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020: Uued sammud tõketeta Euroopa suunas“ (COM(2010) 636 final).
- Komisjoni 20. veebruari 2013. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Sotsiaalsed investeeringud majanduskasvu ja ühtekuuluvuse edendamiseks – sealhulgas Euroopa Sotsiaalfondi rakendamine aastatel 2014-2020“ (COM(2013) 83 final).

4. Muud

- ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon, vastu võetud 13. detsembril 2006.